

ONTHULLINGEN VAN EEN DOKTER

LIJFARTS MAO ZEDONG DOET BOEKJE OPEN

Parool, 7 november 1994

Begin deze maand verscheen de geruchtmakende biografie van China's grote roerganger Mao Zedong: *The Private Life Of Chairman Mao, The Inside Story of the Man Who Made Modern China*. De auteur: Mao's lijfarts gedurende 22 jaar, dr. Li Zhisui. Dokter Li kwam in de openbaarheid dankzij de BBC-documentaire *The Secret Life of Chairman Mao*. Enorme druk vanuit Beijing deed mediamagnaat Rupert Murdoch beskuiten de BBC-Asia uitzendingen naar China stop te zetten. *Private Life* noemde Beijing "pure leugens en laster".

(Door Jan van der Made)

BEIJING (PAROOL) Op een dag onttekte dokter Li een hoger percentage witte bloedlichaampjes in Mao's bloed dan normaal. De oorzaak: ontstoken tandvlees. "Mao poetste nooit zijn tanden. Net als veel boeren uit Zuid-China gebruikte hij gewoon thee om zijn mond te spoelen. Hij weigerde om naar een tandarts te gaan. Zijn tanden waren bedekt met een zware, groenachtige laag. Een paar zaten los. Toen ik het tandvlees aanraakte droop het pus er uit. Hij had nooit geklaagd over pijn, hoewel zo'n infectie normaalgesproken behoorlijk pijnlijk is. Ik vermoedde dat Mao zo'n hekel had aan doktoren dat hij zijn pijn liever in stilte verbeet". Na dokter Li's penicillinebehandeling zakte het percentage witte bloedlichaampjes, Mao poetste vijf dagen zijn tanden, maar hield er daarna weer mee op.

Hygiëne was Mao totaal onbekend. Toen de dokter Mao's geslachtsdelen onderzocht bleek dat de voorhuid erg nauw was en dat hij moeilijk was terug te trekken. "Ik vermoedde een infectie". Mao, die na de Communistische overwinning in 1949 naar Zhongnanhai, het Chinese Kremlin, was verhuisd "waste zich niet meer. Hij vond het tijdsverspilling. In de plaats daarvan wreven bedienden hem met een natte, hete handdoek".

Bij diezelfde controle onttekte de dokter dat Mao's linkertestikel kleiner is dan gemiddeld en dat zijn rechterbal nooit was uitgezakt. Maar dat had bepaald geen invloed op zijn sexuele activiteiten en omringde zich, naarmate zijn leeftijd vorderde meer en meer met vrouwen: "Mao zag vrouwen als speelgoed. Zijn grootste vermaak was om met een vrouw te slapen. Dat kwam door zijn boerenachtergrond. In die boerendorpen was geen enkel vermaak, behalve sex. Het was een traditie op het platteland". Mao trouwde vier keer maar was vervreemd van zijn laatste vrouw Jiang Qing (die overigens, wordt ons als pikant detail vermeld, zes tenen aan haar rechtervoet had en uit schaamte daarvoor nooit had leren zwemmen).

GESLACHTSZIEKTE

Mao's meisjes werden geselecteerd uit dansgroepen, en het corps van zusters en bedienden van zijn speciale trein, waarin hij een enorm bed had laten plaatsen. "Hij had de gewoonte dat hij het een tijdlang met een bepaalde vrouw deed, en als hij er genoeg van kreeg ruilde hij haar gewoon in voor een andere". Voor de meisjes betekende het een eer als ze met de Voorzitter mochten slapen.

Maar, "met zoveel sexuele activiteit was geslachtsziekte onontkoombaar. Een jonge vrouw was besmet met trichomonas vaginalis, droeg het over op Mao, die het weer op talloze andere meisjes overdroeg. Het verspreidde zich snel. Maar ze waren er trots op dat ze besmet waren. Die ziekte, overgebracht door Mao was een eremedaille, een bewijs voor hun nauwe relatie met de Voorzitter.

"Bovendien waren ze er trots op om door mij, Mao's arts, te worden behandeld met moderne, uit het Westen geïmporteerde medicijnen als Flagyl". Toen de dokter Mao informeerde dat hij de drager van de ziekte was vond deze het allemaal maar overdreven: 'als het mij geen kwaad doet dan maakt het niet uit. Waarom wind je je er zo over op?'"

TACHTIG BOEKEN

Veel van wat er in het boek wordt beschreven is al bekend en geanalyseerd in talloze uitstekende biografieën. Maar de auteurs daarvan hadden geen directe toegang, behalve de Amerikaanse journalist Edgar Snow die Mao urenlang mocht interviewen, en moesten zich behelpen met redevoeeringen, documenten en getuigenissen van derden.

In China zelf zijn er de afgelopen jaren zo'n tachtig boeken met Mao als onderwerp gepubliceerd. Veel werden geschreven door lijfwachten, tolken, fotografen en piloten die kortere of langere tijd bij Mao in dienst waren, bijvoorbeeld *Vijftien Jaar Aan Mao's Zijde* door Li Yinqiao, de chef van Mao's lijfwachten, maar die gaan veelal mank aan vlijerij en lijden onder de stringente censuur van het propagandapparaat.

Daar heeft *Private Life* bepaald geen last van. Mao wordt afgeschilderd als een gewetenloze machtswellusteling, een rokkenjager en een manipulator door wiens vaak ondoordachte beslissingen miljoenen de dood in werden gejaagd. Door de ogen van dokter Li zijn we getuige van de andere kant van de manipulaties en politieke campagnes die voortsporen uit Mao's brein. Mao's idee om "iedereen kleine smeltoventjes voor staal te laten maken om in een enorme sprong binnen vijftien jaar tijd de staalproductie van Groot-Britannië te evenaren" werd geboren tijdens een contemplatieve bui in het privezwembad.

HONGERSDOOD

Alles wat van metaal was - bestek, pannen, en zelfs de kloppers en scharnieren van deuren - werd in miljoenen haastig geconstrueerde "achtertuintovens" gesmolten. De kwaliteit van het staal was natuurlijk zo slecht dat het direct op de schroothoop belandde en de "Grote Sprong Voorwaarts" (1958-1961) resulteerde uiteindelijk in de hongersdood van 43 miljoen mensen. Iedereen was te druk bezig met het produceren van staal en de landbouw werd totaal verwaarloosd.

Mao moest zijn fouten erkennen en het was aan Liu Shaoqi, de pragmatische staatspresident om de economie weer op poten te zetten. Mao verdween tijdelijk naar de achtergrond, broedend op wraak. Toen dokter Li meldde dat Liu Shaoqi tuberculose had, "gleed er een glans van voldoening over Mao's gezicht. Hij beval onmiddellijk dat staatsleiders geen recht meer hadden op een persoonlijke arts", behalve uiteraard, hijzelf.

Het was Mao's eerste stap in een vernietigende aanval tegen Liu Shaoqi. Hij mobiliseerde over de hoofden van de bestaande partijstructuur de jeugd en riep op om "alle autoriteit te vernietigen". De Culturele Revolutie (1966-1976) resulteerde in een burgeroorlog die miljoenen tot moord en zelfs kannibalisme dreef en uiteindelijk in de dood van Liu Shaoqi. De staatspresident stierf, na maandenlange martelingen door Mao's Rode Gardisten, naakt op de betonnen vloer van een gevangenis in een provinciestad, veroordeeld als "China's Chroestjev en bewandelaar van de Kapitalistische Weg".

KLASSENSTRIJD

Mao combineerde innemendheid met een opvliegend karakter, koeieneerde mensen die het oneens met hem waren, toonde zich een meester-intrigant en regeerde door angst. Tijdens de vernietigende golven van klassenstrijd die over China spoelden buitte Mao zelfs de "klassenverschillen" uit binnen "Groep Nummer 1", zijn eigen elitetroep bestaande uit dokter Li, het verplegend personeel en de

lijfwachters. Dokter Li had jaren in Australië en Hong Kong gewoond en was in de ogen van de lijfwachters met hun boerenachtergrond een "bourgeois-element".

Pas als de ruzies en wederzijdse beschuldigingen ondragelijk werden en alle partijen bij Mao kwamen klagen, trad hij op als 'grote unificator'. Zijn politiek van "verdeel en heers", die hij in zijn "Groep Nummer 1" maar ook met alle facties van de Communistische Partij uitspeelde werd nog eens gevoeld door talloze dynastieke geschiedenissen - Mao's favoriete nachtlektuur - was de (Universele Spiegel tot Hulp Bij de Regering), een compilatie uit de 11e eeuw die door keizers werd geraadpleegd om zich in het politieke strijdgewoel staande te houden.

Naarmate Mao's macht toenam groeide ook zijn achtervolgingswaan. "Het is niet goed voor me om te lang op dezelfde plek te blijven" merkte hij vaak op tegen dokter Li. Duizenden kilometers werden afgelegd in Mao's speciale, gepantserde trein. Pas op de laatste minuut werd het reisdoel beslist. Het gehele spoorwegverkeer over het te reizen traject werd stilgelegd en spoedbevelen uit Beijing zorgden voor paniek onder spoorweg- en veiligheidspersoneel dat niet van de details op de hoogte werd gesteld.

LONGONTSTEKING

Dokter Li "sprak eens met de directeur van een plaatselijk politiebureau aan de spoorlijn tussen Beijing en Manzhouli, de grensplaats met de Sovjet-Unie. Twee weken lang moesten honderden kilometers van de spoorweg bewaakt worden door soldaten - bij min 20 graden - die om de vijftig meter stonden opgesteld. Iedereen wist dat er hooggeplaatste leiders langs zouden komen, maar pas maanden later hoorden ze dat het om Mao ging".

Mao bleef tot 1970 redelijk gezond, maar toen werd hij geveld door een gevaarlijke longontsteking. Hij werd bedlegerig, kon alleen nog op zijn linkerzij liggen om zijn nog functionerende rechterlong ruimte te geven; in noodgevallen werd gebruik gemaakt van een Amerikaans beademingsapparaat dat hem was gezonden door Henry Kissinger na diens geheime missie in 1971.

In 1974 bleek dat hij amyotrophische laterale sclerose had, de Ziekte van Lou Gehrig waarbij de motorische zenuwcellen in het merg en de ruggesgraat langzamerhand worden afgebroken. Daardoor verloor Mao de controle over de spieren in zijn strot, zijn tong, zijn rechterhand- en been. Zijn decreten kon hij alleen nog geven via twee maîtresses, Zhang Yufeng en Meng Jinyun die zijn lippen konden lezen. Twee jaar later leidde de ziekte tot zijn dood. Mao was 83 jaar.

ANECDOTES

The Private Life of Chairman Mao is een waterval van anecdotes en wetenswaardigheden, gesprekken achter de schermen en inside-observaties tegen de achtergrond van China's politieke wervelingen. Het is, dankzij herschrijving van de Amerikaanse onderzoekster Anne Thurston (een proces dat twee jaar duurde!) vlot leesbaar en begrijpelijk voor niet-specialisten.

Een zwak punt is dat het boek werd gebaseerd op dagboek aantekeningen die dokter Li in 1977 uit zijn hoofd reconstrueerde. Hij had eerdere dagboeken uit angst voor politieke vervolging had verbrand, en dat maakt onnauwkeurigheden onvermijdelijk. Helaas zijn mensen die dat kunnen aantonen of dood, of ze leven een teruggetrokken leven in Beijing en weigeren te spreken.

Dokter Li weigerde aanvankelijk elk verzoek om een boek over zijn tijd met Mao te schrijven. Uiteindelijk wist zijn vrouw Lillian hem op haar sterfbed van gedachten te veranderen. "Ik heb met dit boek voor mijn leven betaald" aldus de dokter in het nawoord. Zijn ideaal om neurochirurg te worden was vernietigd, zijn hoop voor een "nieuw en rechtvaardig China" verbrijzeld. Het boek belooft een bestseller te worden in de traditie van Nien Cheng's *Life and Death in Shanghai* en Zhang Rong's *Wild Swans*.

Li Zhisui: The Private Life of Chairman Mao - The Inside Story of the Man who made Modern China.
Londen, Chatto & Windus Ltd, 1994, 682 pp.

© Jan van der Made